

Prof. univ. dr. Alexandru Ionaș
Conf. univ. dr. Alexandru Florin Măgureanu
Asist. univ. dr. Cristina Dinu
Lect. univ. dr. Mihaela Rotaru

DREPT PENAL. PARTEA SPECIALĂ

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Prof. univ. dr. Alexandru Ionaș
Conf. univ. dr. Alexandru Florin Măgureanu
Asist. univ. dr. Cristina Dinu
Lect. univ. dr. Mihaela Rotaru

DREPT PENAL. PARTEA SPECIALĂ

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
-2024-

TITLUL I

INFRAȚIUNI CONTRA PERSOANEI

Capitolul I

INFRAȚIUNI CONTRA VIEȚII

Secțiunea I

OMORUL

(Art. 188 C. pen.)

Titlul I al părții speciale este consacrat infracțiunilor contra persoanei, grupate în mai multe capitole.

1. Concept

Varianta tip:

(1) *Uciderea unei persoane se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.*

(2) *Tentativa se pedepsește.*

2. Condiții preexistente

A. *Obiectul infracțiunii*

a) *obiectul juridic special;*

Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale privitoare la dreptul la viață al persoanei, indiferent cine este aceasta (cetățean român sau străin ori persoană fără cetățenie care se află pe teritoriul României, bolnav în fază terminală, tânăr sau bătrân etc.), întrucât dreptul la viață este un drept absolut, opozabil *erga omnes*. Pentru a fi asigurat dreptul la viață, omorul a fost incriminat în toate legislațiile penale și în toate epocile istorice, începând cu antichitatea¹. Dreptul la viață este primul dintre drepturile omului, „valoarea supremă pe scara drepturilor omului în plan internațional”². Protejarea dreptului la viață prin lege presupune nu numai ca statul să se abțină de la a lua viața în mod intenționat, dar și ca el să ia măsurile necesare protecției vieții³. Prin art. 2 din Convenția europeană a drepturilor omului,

¹ În dreptul roman, cuvântul *homicidium* (omor, dar și măcel) a apărut târziu. Jurisconsultii clasici combină în definirea ucigașului denumirile de bandit (*sicasius*) și de otrăvitor (*veneficus*). Se poate presupune că la început procedura penală publică folosită în caz de omor n-a fost decât un act de legitimă apărare din partea comunității amenințate. Inițial, la romani, ca și la celelalte popoare, grija de a pedepsi omorul sau mai degrabă de a răzbuna sângele vărsat a fost lăsată în seama rudelor victimei. Conform Legii celor XII Table, în situația de talion, în caz de rănire corporală, tribunalul comunității trebuie să se fi autosesizat expres pentru această răzbunare. Dreptul roman pedepsește omorul ca pe o faptă îndreptată împotriva comunității însăși. – Ștefan Cocoș, Alexandru F. Măgureanu, *Instituții de drept penal roman*, Ed. Pro Universitaria, București, 2014, pp. 225-227.

² CEDO, *Streletz, Kessler și Krenz c. Germaniei*, Hotărârea din 22 martie 2001 în Frédéric Sudre, *Drept internațional și european al drepturilor omului*, Ed. Polirom, București, 2006, p. 213.

³ Frédéric Sudre, *op. cit.*, p. 215.

dreptul la viață al oricărei persoane este protejat, iar moartea nu este considerată ca fiind cauzată prin încălcarea acestui articol decât în cazurile în care aceasta ar rezulta dintr-o recurgere absolut necesară la forță, cum sunt următoarele situații (enumerarea este una limitativă):

- a. pentru a asigura apărarea oricărei persoane împotriva violenței ilegale;
- b. pentru a efectua o arestare legală sau a împiedica evadarea unei persoane legal deținute;

- c. pentru a reprima, conform legii, tulburări violente sau o insurecție.

b) obiectul material

Obiectul material constă în corpul victimei¹, cu condiția ca aceasta să se fi aflat în viață în momentul săvârșirii infracțiunii. Dacă s-a acționat asupra unui cadavru, fapta constituie infracțiune de profanare de cadavre sau morminte, prevăzută de art. 383 C. pen., dar numai dacă făptuitorul cunoștea la acel moment că acționează asupra unui cadavru.

Pentru existența infracțiunii nu are relevanță: sexul persoanei, cetățenia, rasa, naționalitatea, etnia, limba, religia, orientare sexuală, opiniile sau apartenența politică, averea, originea socială, vârsta, dizabilitatea, boala, dacă este sau nu infectată cu HIV/SIDA, faptul că persoana ar fi murit oricum din cauze naturale sau din alte cauze independente de acțiunea făptuitorului ori alte împrejurări de acest fel.

Întrucât legea penală nu sancționează fapta de omor săvârșită asupra propriei persoane, există infracțiune de omor numai dacă fapta a fost îndreptată împotriva vieții altei persoane.

B. Subiecții infracțiunii

a) subiectul activ

Subiectul activ nu este circumstanțiat de norma de incriminare, putând fi orice persoană care îndeplinește condițiile generale de răspundere penală.

b) participația penală

Participația este posibilă în toate formele sale, inclusiv sub forma coautoratului, întrucât legea penală nu pretinde o anumită calitate pentru subiectul activ.

Practica judiciară a statuat că în cazul coautoratului se impune ca acțiunea participanților să fie conjugată atât sub aspect rezolutiv, cât și sub aspect material, având ca finalitate suprimarea vieții victimei, chiar dacă doar activitatea unuia dintre ei a produs acest rezultat. Nu se impune, pentru existența infracțiunii, ca acțiunea fiecăruia dintre coautori să fie aptă ca, în mod individual, să provoace moartea victimei, ci, ca ansamblul acțiunilor lor săvârșite sub imboldul intenției comune de a ucide victima să conducă la moartea acesteia.

Fapta se săvârșește în forma participației penale a complicității în cazul în care participantul desfășoară o activitate adiacentă, prin care contribuie indirect și mijlocit la moartea victimei. Și în cazul infracțiunii de omor, complicitatea poate fi anterioară (de ex., procurarea armei), concomitentă (de ex., în timp ce autorul omoară victima, complicele păzește intrarea în incinta încăperii în care se săvârșește infracțiunea), posterioară (de ex., în baza unei înțelegeri anterioare cu autorul, complicele îl ajută să îngroape cadavru)². Este necesar însă să existe o înțelegere între autor și complice, *înainte sau în timpul* săvârșirii faptei.

¹ În doctrină s-a exprimat și opinia – Valerian Cioclei, *Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, pp. 9-14 – conform căreia, considerarea corpului uman ca obiect material este contestabilă, întrucât viața nu poate fi materializată în corpul persoanei. Nu putem fi de acord cu această opinie. Din punct de vedere juridic, existența vieții umane nu poate fi concepută în afara corpului uman.

² Gheorghe Nistoreanu, Vasile Dobrinioiu, Alexandru Boroș, Ilie Pascu, Ioan Molnar, Valerică Lazăr, *Drept penal. Partea specială*, Ed. Europa Nova, București, 1997, p. 97.